

Helena Jakubowicz

Wspomnienie córki. Tadeusz Jakubowicz

1939–2024



Tadeusz Jakubowicz podczas otwarcia wystawy plenerowej KL Płaszów w listopadzie 2017 r., fot. Katarzyna Bednarczyk

Tadeusz Jakubowicz urodził się 18 lutego w 1939 r. w Krakowie. Był synem Szymona Scheina i Marii Róży Pistol. Nigdy nie poznał swojego prawdziwego ojca, który został brutalnie zamordowany w pierwszych dniach II wojny światowej. Jedynym ojcem, którego znał i który uznał go jako swojego syna, był pochodzący z Wadowic Maciej Jakubowicz (1911–1979), wieloletni Przewodniczący Gminy Żydowskiej w Krakowie.

Tadeusz z Krakowem związał całe swoje życie. Przeżył krakowskie getto i oboz w Płaszowie. Wraz z matką, mającą tzw. aryjski wygląd, trafił w 1942 r. do krakowskiego getta, a następnie do obozu w Płaszowie. Wkrótce znalazł się tam również jego ojciec. Po kilku miesiącach zdołali jednak uciec. Do końca wojny ukrywał się z rodziną w wykopanych ziemiankach w lasach Dobczyc, Czasławia, Wiśniowej i Kornatki. Przeżył dzięki wspaniałym ludziom, którzy dawali mu posiłek i schronienie. Po zakończeniu wojny powrócił do Krakowa, gdzie ukończył szkołę podstawową i IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki. Obydwie szkoły mieszczą się w Podgórzu, co sprawiło, że do końca życia czuł szczególnie sentyment do tego wyjątkowego miejsca, które ponad sto lat funkcjonowało jako odrębne miasto, a później stało się dzielnicą Krakowa. Następnie ukończył studia w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Katowicach i przez wiele lat grał w Wielkiej Orkiestrze Symfonicznej Polskiego Radia i Telewizji w Katowicach.

Od 1997 r. Tadeusz Jakubowicz przewodniczył Gminie Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie. Od 2002 r. był członkiem zarządu Fundacji

Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego. To z jego inicjatywy podczas wizyty księcia Karola w Krakowie powstało Jewish Community Center, w którego zarządzie zasiadał od 2007 r. Był członkiem Prezydium Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. W 2016 r. otrzymał tytuł Człowieka Roku w plebiscycie Osobowości Roku organizowanym przez „Gazetę Krakowską”. Uhonorowano go za integrowanie środowiska oraz otwarcie na dialog społeczny i religijny. Doceniono również jego działania na rzecz podtrzymywania tradycji krakowskiego Kazimierza, troskę o odnowę zabytków kultury żydowskiej i miejsc pamięci. W 2019 r. Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa przyznało mu Nagrodę im. Klemensa Bąkowskiego. W laudacji prof. Jacek Purchla powiedział: „Chciałbym dziś przywołać osobę pana prezesa Tadeusza Jakubowicza jako strażnika pamięci i jako niestrudzonego opiekuna dziedzictwa stworzonego przez społeczność, która przez wieki stanowiła integralną część Krakowa, budując jego wielkość i dzieląc jego losy”. Profesor Purchla przyznał wówczas: „Prezes Tadeusz Jakubowicz odegrał i odgrywa kluczową rolę w dziele utrwalenia i popularyzacji historii i dorobku Żydów krakowskich”. Nadto przypomniał, że prezes Gminy Wyznaniowej podjął pionierskie – i zakrojone na skalę niemającą sobie równych w Europie Środkowo-Wschodniej – prace nad rewaloryzacją zabytków, w pierwszej kolejności cmentarzy, a następnie synagog i domów modlitwy. Za działalność na rzecz odnowy zabytków Krakowa został w 2000 r. odznaczony Krzyżem Kawalerskim, a w 2023 r. Krzyżem

Jego praca skupiała się na ochronie dziedzictwa kulturowego i religijnego Żydów. Pod jego przewodnictwem krakowskie synagogi odzyskiwały swój dawny blask – dla żydowskich mieszkańców Krakowa i pielgrzymów stawały się miejscem kultu, a także wielu wydarzeń naukowych i kulturalnych, co pomogło w ożywieniu życia społecznego i kulturalnego w naszym mieście.

Z wielką życzliwością podszedł do inicjatywy Dni Judaizmu w Kościele katolickim i od 2000 r., gdy ogólnopolskie obchody miały miejsce w Krakowie, włączał się w promowanie dobrych relacji z chrześcijańskim społeczeństwem miasta i regionu najpierw przez oprowadzanie po krakowskim Kazimierzu i pokazywanie żydowskiego dziedzictwa uczestnikom obchodów, a potem udzielając miejsca w synagodze Tempel na spotkania w ramach tej inicjatywy. Tadeusz Jakubowicz był jednym z członków założycieli Klubu Chrześcijan i Żydów „Przymierze”, który skupia osoby zaangażowane w dialog chrześcijańsko-żydowski. Przez lata uczestniczył w spotkaniach Klubu i obradach Kapituły Nagrody im. ks. Musiała, przyznawanej co roku osobom zasłużonym dla relacji chrześcijańsko-żydowskich i polsko-żydowskich. Łączyła go głęboka i wieloletnia przyjaźń z kardynałem Franciszkiem Macharskim. Obydwaj wspólnie występowali publicznie, ale jeszcze częściej i z wielką przyjemnością spotykali się prywatnie, także po tym, gdy kardynał Macharski już jako emeryt zamieszkał u sióstr albertynek przy ul. Woronicza 10 w Krakowie. Przyjaźnił się również z kardynałem ks. prof. Grzegorzem Rysiem, doceniał jego działalność jako duchownego,

naukowca i przyjaciela Żydów. W 2017 r. wziął udział w jego ingresie do bazyliki archikatedralnej w Łodzi, gdzie został przywitany jako prezes Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie.

Jego życie, przeniknięte dramatem Holokaustu, stało się żywym świadectwem niezłomności oraz przykładem zaangażowania na rzecz pokoju. Słowa „Człowiek może przeżyć, aby być świadkiem” towarzyszyły jego misji przekazywania kolejnym pokoleniom bolesnej prawdy o przeszłości oraz wołania o dobroć i zgodę między ludźmi. Zawsze chętnie dzielił się swoimi doświadczeniami, które głęboko zapisały się w pamięci tych, którym dane było go poznać. Wspólne „zatrzymanie czasu” nad doświadczeniami dramatu Holokaustu było zawsze nie tylko wyjątkową lekcją historii, lecz także apelem o pokój na świecie i wzajemny szacunek.

Tadeusz Jakubowicz odegrał nieocenioną rolę w ratowaniu materialnej spuścizny żydowskiej – synagog, modlitewni, cmentarzy (pieczonec odnawianych). Ze wszystkich sił starał się ratować materialne, ale też niematerialne dziedzictwo Żydów krakowskich i polskich. Był człowiekiem legendą, budowniczym mostów pokoju, mostów pojednania pomiędzy różnymi środowiskami i społecznościami, człowiekiem dialogu chrześcijańsko-żydowskiego. Działalność Tadeusza Jakubowicza jako prezesa Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie obejmowała szereg kluczowych obszarów, które miały ogromny wpływ na społeczność żydowską oraz na zachowanie dziedzictwa kulturowego. Organizował wydarzenia i projekty edukacyjne mające na celu szerzenie wiedzy o historii Żydów w Krakowie oraz o Holokauście. Był zaangażowany w różne formy upamiętnienia ofiar. Jako prezes Gminy oferował wsparcie finansowe i organizacyjne dla potrzebujących członków społeczności, w tym pomoc dla osób starszych i rodzin dotkniętych tragedią Holokaustu. Aktywnie promował wydarzenia kulturalne, które integrowały społeczność żydowską, w tym koncerty, wystawy oraz festiwale związane z kulturą żydowską. Pod jego przewodnictwem krakowskie synagogi stały się miejscem wielu takich wydarzeń. Współpracował z różnymi organizacjami i instytucjami, zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi, aby wspierać rozwój i zachowanie kultury żydowskiej w Polsce oraz promować dialog międzykulturowy. Był rozpoznawalnym głosem społeczności żydowskiej w Polsce, w Krakowie i na świecie. Reprezentował jej interesy w relacjach z władzami lokalnymi oraz w debatach publicznych. Dzięki swojej wieloletniej pracy Tadeusz Jakubowicz pozostawił trwały ślad w społeczności żydowskiej w Krakowie, a jego działania wpłynęły na ożywienie kultury żydowskiej oraz ochronę materialnego i niematerialnego dziedzictwa żydów krakowskich, a krakowska gmina żydowska zaczęła być doceniana i postrzegana nie tylko w kraju, lecz także za granicą.

Całymi latami usilnie zabiegał o upamiętnienie obozu w Płaszowie. Stale powtarzał, jak bardzo chce dożyć tej chwili, aby móc zobaczyć, jak to miejsce nabiera znaczenia nie tylko dla krakowian, lecz także dla tych, którzy przetrwali Holokaust i byli świadkami tych strasznych

wydarzeń, jak również dla przyszłych pokoleń Żydów i tych wszystkich, którzy odwiedzają Kraków. Na każdym etapie wspierał proces powstania Muzeum KL Plaszow i doceniał jego działalność. Dzisiaj byłby dumny z tego, że pamięć o tym miejscu zostanie zachowana. Naszym wspólnym zadaniem jest przywracanie pamięci o wszystkich, którzy leżą na tym wielkim cmentarzysku. To ważny punkt na mapie Krakowa, który – mam nadzieję – będzie przystankiem pamięci dla wielu ludzi odwiedzających Kraków. Dzisiaj widzimy już kolejne etapy związane z rewitalizacją przestrzeni byłego obozu i to jest bardzo budujące.

Tadeusz Jakubowicz był fanem motoryzacji, ale i piłki nożnej – nie-strudżonym kibicem Cracovii. Słynął z ciętego języka i dosadnych ripost. Jego marzeniem było odzyskanie przez Gminę gmachu Szpitala Żydowskiego, o co przez lata usilnie zabiegał, prowadząc wieloletnie ugodowe rozmowy z kolejnymi rektorami i prorektorami Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Zmarł w Krakowie 17 listopada 2024 r. po długiej i ciężkiej chorobie, w swoim domu, wśród najbliższych. 20 listopada 2024 r. został pochowany na Nowym cmentarzu żydowskim, przy ul. Miodowej w Krakowie. Wraz z jego odejściem skończył się ważny rozdział w historii i pewna

